

CAROLINE STAPPERS^a
 BEATRIJS VANHOOPY-
 DONCK^b
 VANESSA VANVOOREN^c
 LEEN DUBBOCAGE^d
 BERTRAND RENARD^e

De Belgische DNA-gegevensbanken: beantwoordt de nieuwe DNA-wet aan de verwachtingen van de beheerder?

Panopticon, 38 (6), 416-432
 © 2017 Maklu | ISSN 0771-1409 | November 2017

- a Onderzoeker, Operationele Directie Criminologie, Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (NICC) en Vrijwillig wetenschappelijk medewerker en doctoraatsstudent, KU Leuven (Corresp.: caroline.stappers@just.fgov.be)
- b Afgevaardigde van de beheerder van de Nationale DNA-databank, Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (NICC)
- c Afdelingshoofd Biologie, Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (NICC)
- d Afgevaardigde van de beheerder van de Nationale DNA-databank, Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (NICC)
- e Werkleider, Operationele Directie Criminologie, Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (NICC) en Gastdocent, Université Catholique de Louvain

Abstract

The Belgian DNA-databases: Does the new DNA law meet the expectations of the administrator?¹

Since 1999 the use of DNA-analyses in criminal cases is regulated by law. However, it took until the Royal Decree of 2002 before the law came into force. This law lays the basis for two DNA-databases at the National Institution for Criminalistics and Criminology (NICC): a database “Criminalistics” with profiles from traces and a database “Convicts” with profiles from persons who were convicted for crimes listed in the law. The new DNA-law of 7 November 2011 modifies the law of 22 March 1999 to ensure more clarity, automation and align with international obligations. This article considers seven changes made by this new law that influenced the operation of the DNA-databases. Both legal as practical changes are being discussed.

Keywords: DNA, forensic expert, database, criminal policy

Kernwoorden: DNA, deskundigenonderzoek, databank, strafrechtelijk beleid

1. INLEIDING

Een opsporings- of gerechtelijk onderzoek heeft tot doel de dader van een misdrijf te identificeren teneinde hem te kunnen bestraffen. Er worden vandaag de dag verschillende vormen van forensisch onderzoek gebruikt om dit doel te bereiken. Eén van deze forensische technieken is het DNA-onderzoek.

1 De auteurs danken Patrick JEUNIAUX onderzoeker bij de dienst DIS van het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (NICC) voor zijn waardevolle opmerkingen.

In 1984 ontdekte Alec JEFFREYS de mogelijkheid om voor ieder individu een DNA-patroon te bepalen, een zogenaamde DNA-vingerafdruk (JEFFREYS, WILSON, & THEIN, 1985). DNA staat voor *Deoxyribo Nucleic Acid* en is de drager van het menselijke genetisch materiaal. De ontdekking van Jeffreys leidde tot de vaststelling dat DNA uniek is voor ieder individu, met uitzondering van eenenige tweelingen en dat het tevens onveranderd blijft doorheen het gehele menselijke leven. Deze bevindingen maakten DNA tot een interessant hulpmiddel om personen betrokken bij een misdrijf te identificeren (BOND, PHIL, & HAMMOND, 2007; DE GREEF, 2008).

Sinds het einde van de jaren '80 draagt DNA-onderzoek bij aan het strafrechtelijk onderzoek in België. Het duurde echter nog tot 1999 vooraleer de praktijk bij wet werd geregeld en het gebruik gesystematiseerd werd. De wet van 22 maart 1999 betreffende de DNA-identificatieprocedure in strafzaken (DNA-wet) regelde zowel de toepassing van DNA-analyses in een opsporings- of gerechtelijk onderzoek als de oprichting van twee genetische databanken op het niveau van het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie. Het betrof enerzijds een DNA-databank 'Criminalistiek' (DB Criminalistiek) (art. 4 §1 "DNA-wet", 1999) waarin DNA-profielen van sporen aangetroffen op een plaats delict worden bewaard en anderzijds een DNA-databank 'Veroordeelden' (DB Veroordeelden) (art. 5 §1 "DNA-wet", 1999) waarin referentieprofielen van personen worden opgenomen, veroordeeld voor een gevangenisstraf of zwaardere straf of ten aanzien van wie een internering werd gelast voor misdrijven opgesomd in artikel vijf van de wet.

Sporen verzameld op een plaats delict (sporenprofielen) of stalen afgenomen bij een persoon (referentieprofielen) worden door een erkend DNA-laboratorium geanalyseerd en indien mogelijk wordt er een profiel opgesteld. Mits dit profiel voldoet aan enkele kwaliteitsvoorwaarden, wordt het doorgestuurd naar de DNA-databank zodat het kan worden opgeslagen en vergeleken met de al opgeslagen profielen.

Het beheer van de nationale DNA-databank werd bij wet georganiseerd op het niveau van het NICC. Hiervoor werd binnen het NICC een specifieke dienst opgericht: *DNA Index System (DIS)*. Enerzijds wordt hier de administratieve databank (DBAdmin) beheerd, welke inkomende verzoekschriften, verzonden antwoorden, verwerking van de dossiers, enz. registreert. Anderzijds beschikt DIS over een informaticatoepassing die alle genetische profielen beheert, CODIS.²

Bijna tien jaar nadat de wet in werking was getreden, werd deze omgevormd door de wet van 7 november 2011 (nieuwe DNA-wet)³, in werking getreden op 1 januari 2014.⁴ De filosofie en de structuur van de DNA-wet bleven bewaard, maar een aantal problemen aangekaart door actoren in de praktijk werden aangepakt (DE KINDER & VANVOOREN, 2013).

Het hoofddoel van deze wetswijziging was een verbetering en vereenvoudiging van de procedure om deze eenduidiger, duidelijker en transparanter te maken (MvT bij wetsontwerp houdende wijzigingen van het Wetboek van strafvordering en van de wet van 22 maart 1999 betreffende de identificatieprocedure via DNA-onderzoek in strafzaken, *Parl. St. Kamer*

2 Deze software wordt gratis ter beschikking gesteld door de Amerikaanse FBI en wordt buiten Amerika ook door veel andere Europese en niet-Europese landen gebruikt voor het beheer van de DNA-databank.

3 In dit artikel wordt verwezen naar zowel de oorspronkelijke DNA-wet en als naar de wet die deze heeft gewijzigd. Hierbij wordt in de referentie verwezen naar het artikel van de nieuwe DNA-wet dat de wijziging omvat en niet naar het gewijzigde artikel in de oorspronkelijke wet.

4 De internationale uitwisseling werd pas van toepassing in juli 2014.

2010-11, nr. 53-1504/001, 9). Ten tweede werd een automatisering van de procedure nagestreefd door onder meer profielen ambtshalve door te zenden van het DNA-laboratorium naar de DNA-databank en ze systematisch te vergelijken. Eveneens had deze wet tot doel persoonsgegevens met betrekking tot DNA-onderzoek te centraliseren. Ten slotte bracht deze wet de Belgische wetgeving in overeenstemming met internationale verplichtingen waardoor internationale uitwisseling van DNA-profielen mogelijk werd. Deze veranderingen beoogden een maximaal rendement van DNA-analyses in strafzaken en van de DNA-databank te garanderen (MvT, *Parl. St. Kamer* 2010-11, nr. 53-1504/001, 10).

Dit artikel bestudeert de werking van de DNA-databanken en de wijzigingen die de nieuwe wet met zich heeft meegebracht voor deze werking, vanuit het standpunt van de beheerder van de DNA-databank. RENARD, DUBOCCAGE, JEUNIAUX, & VANVOOREN (2013)⁵ halen zeven grote punten aan die door de nieuwe DNA-wet werden gewijzigd en welke in dit artikel diepgaander worden besproken. Het betreft een aantal vaststellingen door de beheerder van de DNA-databank, die worden geobjectiveerd door gegevens afkomstig uit de DNA-databank en worden aangevuld met kennis vergaard in ander lopend onderzoek.⁶

Voor ieder van de zeven punten wordt de oorspronkelijke regelgeving en haar pijnpunten uiteengezet en worden de tegemoetkoming hieraan door de nieuwe wet toegelicht. Ten slotte worden de implicaties van deze wijzigingen op de praktische werking van de DNA-databank besproken.

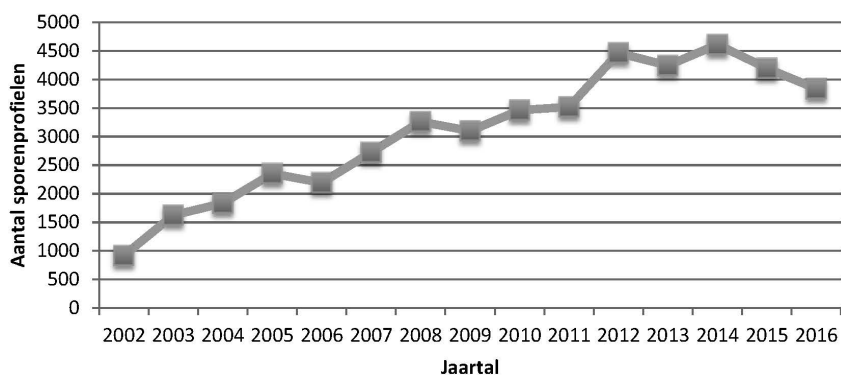
2. AUTOMATISERING VAN DE PROCEDURE

De DNA-wet van 1999 omschreef de omstandigheden en voorwaarden waaronder DNA-analyses gebruikt mochten worden in strafzaken. De magistraat vorderde een erkend DNA-laboratorium om de door de politie verzamelde sporen te laten analyseren. Dit met het oog op het opstellen van een DNA-profiel. Bovendien moest de magistraat een deskundige, verbonden aan de dienst DIS van het NICC, vorderen teneinde het opgestelde profiel op te slaan in en/of te vergelijken met de DNA-databank. Deze procedure werd echter niet altijd juist geïnterpreteerd, waardoor er geen vordering aan DIS werd opgestuurd (MvT, *Parl. St. Kamer* 2010-2011, nr. 53-1504/001, 10; DE KINDER & VANVOOREN, 2013). Hierdoor bereikten niet alle opgestelde profielen de DNA-databanken en/of liep de verwerking ervan op het niveau van de DNA-databank enige vertraging op.

De nieuwe DNA-wet komt hieraan tegemoet door een procedure uit te werken waarbij de opgestelde profielen automatisch worden doorgezonden naar de DNA-databank. De doorzending dient te gebeuren binnen een termijn van 15 dagen na het verslag van het laboratorium en zonder dat hiervoor een nieuwe vordering van de magistraat nodig is (art. 3 en art. 6 “nieuwe DNA-wet”, 2011). De beheerder van de DNA-databank krijgt ambtshalve de taak om de profielen op te slaan en/of te vergelijken en stelt hiervan een kennisgeving op voor de magistraat. Indien er een link moet worden gemaakt tussen een DNA-codenummer en de identiteit van een persoon, verloopt deze kennisgeving via de nationale DNA-cel met als doel de privacy van de betrokkene te waarborgen (MvT, *Parl. St. Kamer* 2010-2011, nr. 53-1504/001, 31).

5 Voor meer informatie over de opstart en werking van DNA-databanken kan dit artikel worden geraadpleegd.
6 Be-Gen (Promotor: BERTRAND RENARD, Onderzoeker: CAROLINE STAPPERS): Understanding the operational, strategic, and political implications of the National Genetic Database. Een onderzoek gesubsidieerd door het Federaal Wetenschapsbeleid via contract nr. BR/132/A4/Be-Gen.

Voor de beheerder van de DNA-databank is de nieuwe procedure tijdbesparend. Profielen kunnen worden opgeslagen en/of vergeleken zodra ze de DNA-databank bereiken. Er moet geen controle worden uitgevoerd om na te gaan of de vordering werd ontvangen. De verwachte stijging in het aantal profielen in de DB Criminalistiek blijft echter uit. De cijfers in onderstaande grafiek (figuur 1) tonen aan dat het aantal sporenprofielen dat werd opgeslagen lange tijd steeg, maar sinds 2015 werd een daling ingezet. Verschillende verklaringen zijn hiervoor mogelijk. Zo heeft de omzendbrief horende bij de nieuwe DNA-wet (2013) een beoordelingstabel, tabel 14, ingevoerd op het niveau van de politie. Bij het verzamelen van sporen wordt hierop de kans aangeduid dat het verzamelde spoor afkomstig is van de dader. Daarnaast wordt hierop ook de kans dat het spoor een DNA-profiel oplevert, beoordeeld. Uit interviews met magistraten⁷ blijkt dat deze tabel als leidraad wordt gebruikt bij de beslissing om een spoor te analyseren. Dit is een grote verandering tegenover de vroegere werkwijze waarbij vaak alle sporen zonder onderscheid werden geanalyseerd. Eveneens werden forensisch adviseurs in het leven geroepen die de magistraten adviseren bij deze beslissing. Daarnaast geven magistraten aan dat hun keuze mede beïnvloed wordt door de gerechtskosten die gepaard gaan met een DNA-analyse. Al deze factoren bepalen mede of een spoor de DNA-databank bereikt.

FIGUUR 1: AANTAL SPORENPROFIELEN OPGESLAGEN PER JAAR IN DE DB CRIMINALISTIEK (BRON: NICC DIENST DIS)

3. TERMIJN OM RESULTATEN TE MELDEN

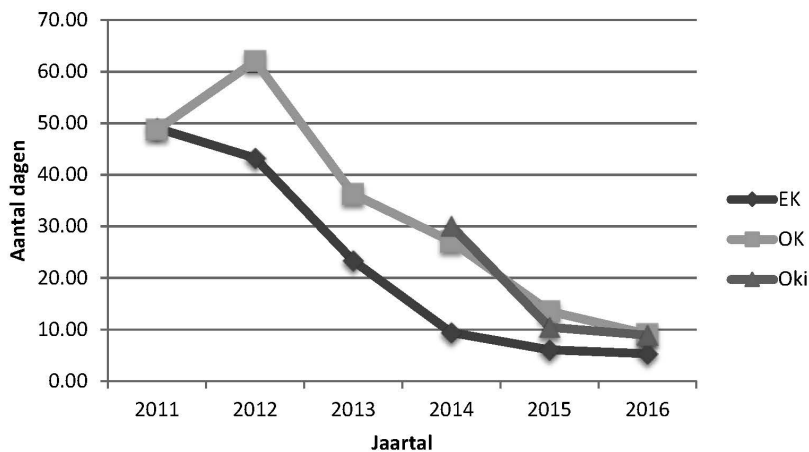
In navolging van de automatisering en het efficiënter doen verlopen van de DNA-procedure in strafzaken, werden ook de termijnen waarbinnen het DNA-laboratorium en de DNA-databank verslag moeten uitbrengen aan de bevoegde magistraat aangepast. Oorspronkelijk voorzag de DNA-wet in een termijn van 90 dagen waarbinnen de deskundige van het DNA-laboratorium het verslag moest opmaken (art. 2 en art. 3 “DNA-wet”, 1999). Aan de beheerder van de DNA-databank werd geen termijn opgelegd voor het vergelijken van de profielen en het opstellen van een verslag hierover, tenzij de magistraat dit expliciet in zijn vordering vermeldde. De wetswijziging heeft ervoor gezorgd dat de procedure sneller verloopt, aangezien het DNA-laboratorium nu slechts één maand de tijd heeft om het verslag op te stellen en 15 kalenderdagen om de profielen over te te maken aan de DNA-databank. Daarnaast

⁷ Explorerende interviews voor het Be-Gen onderzoek afgenomen bij DNA-referentiemagistraten in Antwerpen, Hasselt, Gent, Dendermonde, Leuven, Brussel, Luik, Nijvel en Marche-en-Famenne.

is ook voor de beheerder van de DNA-databank een termijn vastgelegd van vijftien dagen waarbinnen het verslag van de vergelijking moet worden overgemaakt aan de betrokken magistraat en/of aan de nationale cel (art. 44quater en art. 9oundecies, Sv.). In principe kan het maximaal twee maanden duren vooraleer het resultaat van de analyse de magistraat bereikt.

Voor de beheerder van de DNA-databank heeft de invoering van de praktijk enkele aanpassingen met zich meegebracht. Het deskundigenverslag is vervangen door een meer geautomatiseerde omstandige kennisgeving (OK) bij een positief verband en een eenvoudige kennisgeving (EK) bij een negatief resultaat (art. 17 “nieuwe DNA-wet”, 2011). De beheerder stelt vast dat de gemiddelde doorlooptijd van een dossier hierdoor sterk is gedaald en dat de kennisgeving binnen de 15 dagen wordt overgemaakt aan de magistraat (figuur 2)⁸. Voor zowel de EK als de OK bedroeg in 2011 de gemiddelde doorlooptijd 49 kalenderdagen. In 2016 werd dit herleid tot slechts vijf dagen.

Een internationale omstandige kennisgeving (OKi) nam in 2014, bij de start van de internationale uitwisseling, gemiddeld 30 kalenderdagen in beslag. Dit werd herleid tot 10 en 9 kalenderdagen in 2015 en 2016.

FIGUUR 2: GEMIDDELTE ANTWOORTTIJD IN AANTAL DAGEN BIJ DIS
(BRON: NICC DIENST DIS)

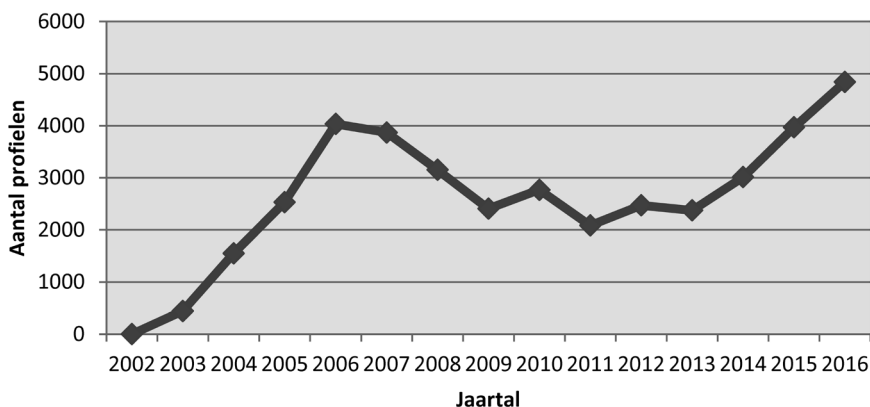
4. UITBREIDING DB VEROORDEELDEN

Met het oog op het gemakkelijker identificeren van daders-recidivisten van ernstige misdrijven, voorzag de wetgever in de oprichting van een DB Veroordeelden (Wetsvoorstel betreffende de identificatieprocedure via genetische analyse in strafzaken, *Parl. St. Kamer*, 1996-97, nr. 1047/2, 15). DNA-profielen van personen veroordeeld tot een gevangenisstraf of een zwaardere straf voor feiten opgesomd in het derde lid van artikel 5 § 1 van de DNA-wet (1999) werden opgeslagen in de DB Veroordeelden. Ook DNA-profielen van personen ten aanzien van wie een internering werd gelast voor het plegen van één van deze misdrijven

8 Voor de nieuwe DNA-wet (2011) werd gesproken over T.13 in geval van een EK en T.02 in geval van een OK. Om verwarring te voorkomen wordt in de grafiek gebruik gemaakt van de nieuwe benamingen.

werden bewaard. De feiten betroffen onder meer doodslag, aanranding van de eerbaarheid en verkrachting, gijzeling, opzettelijk doden en moord. Allemaal ernstige misdrijven die de fysieke of seksuele integriteit aantasten. Verschillende factoren werden bij het opstellen van deze lijst in overweging genomen: de ernst van de feiten, de kans dat DNA kon worden aangetroffen en het risico op herhaling (STAPPERS et al., 2016). Deze lijst werd echter op termijn te beperkt gevonden door leden van de wetgevende macht. Daarnaast merkte de beheerder van de DNA-databank een oververtegenwoordiging van een aantal misdrijven (o.a. 'diefstal met braak') in de DB Criminalistiek die niet werden opgenomen in de DB Veroordeelden (DE KINDER & VANVOOREN, 2013; STAPPERS et al., 2016). Een koppeling maken tussen een aangetroffen spoor en een al eerder veroordeeld persoon (voor dat type van feiten) was bijgevolg niet mogelijk. Bij de hervorming van de DNA-wet werd daarom besloten de opnamecriteria voor de DB Veroordeelden uit te breiden, maar nog steeds op selectieve wijze en niet systematisch, zoals eerder door Kamerleden van het Vlaams Belang werd voorgesteld (Wetsvoorstel tot uitbereiding van de regeling van de verplichte DNA-afname bij bepaalde groepen van veroordeelden, *Parl. St. Kamer* 2010-11, nr. 1095/001). Drie redenen lagen volgens de wetgever aan de basis van deze uitbereiding. Ten eerste werd de werkstraf ingevoerd als autonome straf (Wet tot invoering van de werkstraf als autonome straf in correctionele zaken en in politiezaken, 2002). Ten tweede ontwikkelde er zich nieuwe misdrijven, zoals terroristische misdrijven en genocide en werden andere misdrijven gewijzigd. Ten slotte verwees de wetgever naar niet nader omschreven onderzoeken in België en het buitenland waaruit blijkt dat de oorspronkelijke lijst tekort schoot. Misdrijven die zich in essentie lenen tot linken met andere dossiers via DNA-onderzoeken, moesten worden toegevoegd. De wetgever doelde hiermee op misdrijven in het kader van criminele organisaties of bendevoorming en misdrijven met betrekking tot diefstal met braak die dikwijls verbonden blijken te zijn met zwaardere misdrijven, zoals diefstal met geweld en verkrachting (MvT, *Parl. St. Kamer* 2010-11, nr. 53-1504/001, 28). Ook personen veroordeeld tot een werkstraf of voor een poging tot één van deze misdrijven komen voortaan in aanmerking (art. 14 "nieuwe DNA-wet", 2011).

Door het toevoegen van een aantal misdrijven aan de limitatieve lijst van artikel 5 van de DNA-wet (1999) (art. 14 "nieuwe DNA-wet", 2011) werd een stijging verwacht van het aantal profielen in de DB Veroordeelden. Figuur 3 toont dat er sinds de start van de DNA-databank in 2002 een stijging was van het aantal veroordeeldenprofielen tot 2005. De gerechtelijke autoriteiten hadden enerzijds tijd nodig om de nieuwe wet in de praktijk om te zetten. Anderzijds gebeurde de overdracht van de profielen aan DIS op papier en moesten deze manueel worden ingevoerd in de DB Veroordeelden. Mede door het aanwerven van extra personeel werd de achterstand ingehaald met een duidelijk piek in 2006 (RENARD et al., 2013). De daling die wordt waargenomen in 2007-2008 is, volgens de beheerder van de DNA-databank, te wijten aan het feit dat de achterstand werd ingehaald. Er volgt een periode van stabilisatie tot 2014. Vanaf dat moment wordt de verwachte stijging naar aanleiding van de nieuwe DNA-wet merkbaar, met vooral een stijging in 2015-2016. Op het niveau van het parket heeft het namelijk geduurd tot eind 2015 vooraleer de automatische selectie (*query*) van veroordeelden die in de DNA-databank moesten worden opgenomen op punt stond (Omzendbrief "DNA-wet", 2013, zoals gewijzigd door de "herziene Omzendbrief DNA-wet", 2017). Tot de inwerkingtreding van deze *query* gebeurde de selectie handmatig wat tijdrovend was en waardoor de profielen van veroordeelden niet onmiddellijk de DNA-databank bereikten.

FIGUUR 3: AANTAL PROFIELEN OPGESLAGEN PER JAAR IN DE NGDB VEROORDEELDEN

De nieuwe wet beoogde daarnaast ook het verkrijgen van een spiegel tussen de DB Criminalistiek en de DB veroordeelden. In de DB Criminalistiek was er bijvoorbeeld een oververteenwoordiging van het aantal sporen voor 'diefstal met braak', maar DNA-profielen van personen veroordeeld voor dit misdrijf werden niet opgenomen in de DB Veroordeelden (De Kinder & Vanvooren, 2013). Sinds 2014 is dit wel het geval en wordt door de beheerder van de DNA-databank vastgesteld dat dit misdrijf ook in de DB Veroordeelden een groot aandeel van de profielen vertegenwoordigt. Daarnaast is er een gelijkaardig fenomeen vast te stellen bij misdrijven met betrekking tot verdovende middelen. Sinds 2014 worden ook DNA-profielen van veroordeelden voor deze feiten opgenomen in de DNA-databank. Dit brengt een stijging van het aantal profielen mee in de DB veroordeelden, maar opvallend genoeg ook in de DB Criminalistiek. Het lijkt er op dat, sinds de nieuwe wet, ook meer sporen worden verzameld voor dit type misdrijf. De stijging in de DB Criminalistiek is echter wel minder frappant dan deze in de DB Veroordeelden.

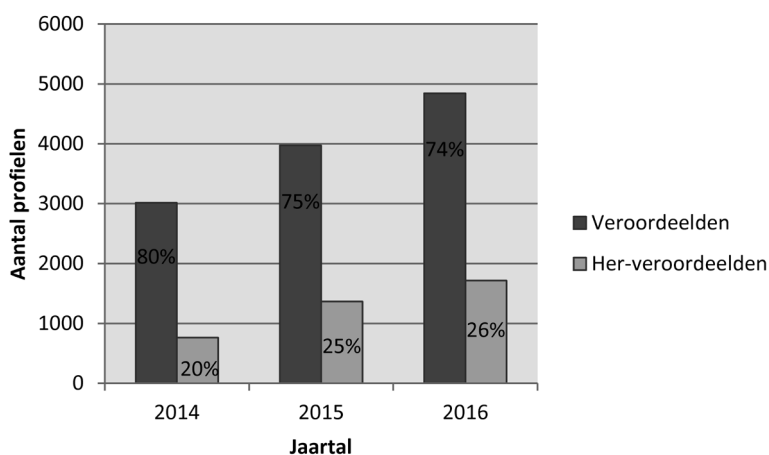
Tot op vandaag zijn er echter nog te weinig wetenschappelijke studies die aantonen dat DNA-databanken sterk bijdragen aan de strijd tegen criminaliteit (Stappers et al., 2016). De enkele studies die bestaan, tonen zelfs aan dat DNA slechts in 3,7% van de dossiers bijdraagt aan het identificeren van de dader (Py, 2017). De wetgever veronderstelde dat een uitbreiding van de DNA-databank een daling van recidive teweeg zou brengen. Buitenlandse studies hebben echter al aangetoond dat gedetineerden zelf aangeven zich hierdoor niet te laten afschrikken. Ze beslissen eerder om voorzorgsmaatregelen te nemen in plaats van hun crimineel gedrag aan te passen (Machado & Silva, 2014; Machado, Silva, & Cunha, 2012). Stappers et al. (2016) stellen daarom dat het afschrikkend effect van de DNA-databank gerelativeerd moet worden. In België is verder onderzoek nodig om na te gaan of de ontstane spiegel ook leidt tot meer hits tussen de DB Criminalistiek en de DB Veroordeelden. Een loutere stijging in het aantal profielen wijst namelijk niet op een daling in recidive of in een beter resultaat in de strijd tegen criminaliteit.

5. WISSEN VAN PROFIELEN VAN VEROORDEELDEN

Om de bescherming van de persoonsgegevens te waarborgen voorzag de wetgever bij het oprichten van de DNA-wet in een maximumtermijn waarbinnen DNA-profielen bewaard

mochten worden in de DNA-databank. STAPPERS et al. (2016) stellen dat als de overheid het recht heeft om personen betrokken bij een misdrijf te identificeren aan de hand van DNA-analyses, deze personen ook het recht hebben om vergeten te worden. De literatuur stelt dat profielen geruime tijd bewaard moeten blijven om een directe identificatie mogelijk maken (HOME OFFICE, 2009; KAZEMIAN, PEASE, & FARRINGTON, 2011). Met het oog op het opsporen van recidivisten besloot de Belgische wetgever dat een DNA-profiel van een veroordeelde moest gewist worden tien jaar na zijn overlijden op bevel van het Openbaar Ministerie (art. 5 “DNA-wet”, 1999). De wetgever zag echter in dat dit criterium procedureel omslachtig was en moeilijk te handhaven bleek in de praktijk (STAPPERS et al., 2016). De melding dat een persoon overleden was, bereikte zelden de beheerder van de DNA-databank. De wetgever besliste daarop om de bewaringstermijn eenduidig vast te leggen op 30 jaar. Dit wil zeggen dat profielen van veroordeelden automatisch verwijderd moeten worden 30 jaar na hun opslag, tenzij de bevoegde magistraat een kortere termijn bepaalt (art. 14 “nieuwe DNA-wet”, 2011). Voor veroordeelden die reeds in de DNA-databank waren opgenomen, is de termijn van 30 jaar beginnen lopen op de dag van de inwerkingtreding van de wet, 1 januari 2014. De eerst mogelijke automatische verwijdering zal ten vroegste plaatsvinden op 1 januari 2044.

Deze nieuwe termijn zorgt voor een vereenvoudiging van het beheer van DNA-profielen van veroordeelde personen. Vanuit het standpunt van de beheerder van de DNA-databank wordt de procedure voor her-veroordelingen echter omslachtiger. Wanneer het profiel van een persoon al werd opgenomen in de DB Veroordeelden, maar hij opnieuw wordt veroordeeld voor een “DNA-waardig” misdrijf, begint de termijn van 30 jaar opnieuw te lopen. Het is de taak van de beheerder van de DNA-databank om deze termijn aan te passen. Cijfers van de DNA-databank (figuur 4) tonen dat het aantal her-veroordelingen ieder jaar toeneemt. De stijging in 2015 en 2016 staat mogelijk in verband met de inwerkingtreding van de *query* op het niveau van het parket (Omzendbrief “DNA-wet”, 2013, zoals gewijzigd door de herziene Omzendbrief “DNA-wet”, 2017). In 2014 moest namelijk handmatig worden nagegaan of een veroordeelde al in de DNA-databank was opgenomen, maar sinds 2015 gebeurt dit automatisch. De beheerder van de DNA-databank merkt op dat de informatiedoorstroom hierdoor eenvoudiger en sneller verloopt, wat deze stijging kan verklaren.

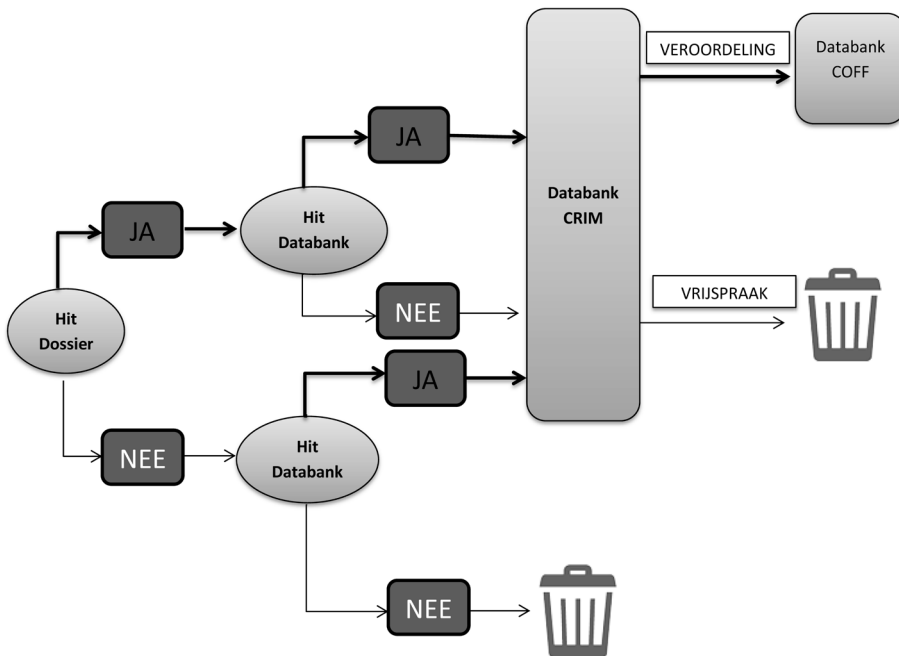
FIGUUR 4: AANTAL HER-VEROORDELINGEN PER JAAR MEEGEDEELD AAN DE BEHEERDER VAN DE DNA-DATABANK IN VERHOUDING TOT HET AANTAL NIEUWE PROFIELEN OPGENOMEN IN DE DB VEROORDEELDEN SINDE INWERKINGTREDING VAN DE NIEUWE DNA-WET (BRON: NICC DIENST DIS)

Bij de aanpassing van deze bewaartermijn kan de vraag gesteld worden of het gaat om een versoepeling van het systeem. Voor 2014 bestond de kans op vatting op basis van DNA-materiaal bij een nieuw misdrijf gedurende het hele leven van de veroordeelde. Door het wijzigen van de termijn wordt de kans op vatting van een dader-recidivist beperkt tot 30 jaar, tenzij er sprake is van een her-veroordeling.

6. VERGELIJKING EN OPSLAG VAN PROFIELEN VAN VERDACHTEN

Bij de oprichting van de DNA-wet benadrukte de wetgever dat het DNA-onderzoek in strafzaken tot doel had DNA-profielen te vergelijken teneinde personen betrokken bij het misdrijf te identificeren (Wetsvoorstel, *Parl. St. Kamer 1996-1997*, nr. 10472/2, 9). Deze bepaling leidde ertoe dat het afnemen van een referentiestaal bij een verdachte enkel aanvaardbaar was wanneer er celmateriaal werd aangetroffen op de plaats delict, zodat dit materiaal vergeleken kon worden met het profiel van de verdachte (art. 2 “DNA-wet”, 1999). De vergelijking beperkte zich hierdoor tot profielen binnen eenzelfde dossier. Bij een overeenkomst mocht het profiel, op vordering van de magistraat, eenmalig worden vergeleken met de profielen in de DNA-databank, maar niet worden bewaard (art. 2 “DNA-wet”, 1999). Wel werd in de DNA-databank een melding gemaakt van de overeenkomst bij het opgeslagen spoor. Als dit spoor later met een spoor uit een ander dossier overeenkwam, werd de magistraat op de hoogte gebracht van het feit dat het spoor eerder een match had opgeleverd met een verdachte. Aangezien de link met de verdachte in de DNA-databank bewaard werd, werd er gesproken over een cryptische DNA-databank Verdachten (DB Verdachten) (RENARD et al., 2013; RENARD, VAN RENTERGHEM, & LERICHE, 2000).

In tegenstelling tot andere landen, zoals onder meer Nederland, Duitsland, Hongarije, Polen, Oostenrijk, Finland, enz. (SANTOS, MACHADO, & SILVA, 2013), koos de wetgever er bij de nieuwe wet nog steeds niet voor een aparte DB Verdachten op te richten. De nieuwe wet voorziet echter wel in een systematische vergelijking en, onder bepaalde voorwaarden, in de opslag van DNA-profielen van verdachten. Om het profiel van een verdachte te mogen opstellen is het niet langer nodig dat een spoor van menselijk celmateriaal wordt aangetroffen op de plaats delict. Er moeten echter wel aanwijzingen van schuld bestaan voor het feit waarop de zaak betrekking heeft of voor gelijkaardige feiten. Zodra het profiel is opgesteld, moet dit systematisch worden overgemaakt aan DIS voor een eenmalige vergelijking (art. 4 en art. 6 “nieuwe DNA-wet”, 2011). Bij een overeenkomst binnen het dossier of met een profiel in de DNA-databank, mag het profiel van de verdachte worden opgeslagen in de DB Criminalistiek (art. 17 “nieuwe DNA-wet”, 2011). Er vindt daarom steeds eerst een vergelijking plaats op het niveau van het DNA-laboratorium dat het profiel van de verdachte opstelt. De deskundige vergelijkt het opgestelde verdachtenprofiel met sporenprofielen aangetroffen op de plaats delict. Bij een overeenkomst wordt het verdachtenprofiel opgeslagen in de DB Criminalistiek, ook al voldoet het sporenprofiel niet aan de technische voorwaarden om in de DB Criminalistiek te mogen worden opgenomen. Dit betekent dat een profiel van een verdachte kan worden opgeslagen, zonder dat het gekoppeld wordt aan een spoor in de DNA-databank. Het profiel wordt eveneens opgeslagen als er geen overeenkomst is binnen het dossier, maar wel bij de eenmalige vergelijking met de DNA-databank. Dit is ook het geval wanneer het verdachtenprofiel werd opgesteld zonder dat er sporen in het dossier werden gevrijwaard. Het profiel wordt gewist als de eenmalige vergelijking geen overeenkomst oplevert.

FIGUUR 5: SCHEMATISCHE VOORSTELLING VAN DE VERGELIJKING EN OPSLAG VAN VERDACHTENPROFIELEN

Het is niet de bedoeling dat referentieprofielen van verdachten lange tijd worden opgeslagen in de DB Criminalistiek. Ofwel wordt de verdachte veroordeeld en wordt het profiel overgedragen aan de DB Veroordeelden. Ofwel is er een vrijspraak en moet de magistraat de beheerder van de DNA-databank hiervan op de hoogte brengen teneinde het profiel te wissen. De beheerder van de DNA-databank stelt echter vast dat deze vraag zelden de dienst bereikt, aangezien er geen automatische informatiestroom bestaat tussen de verschillende actoren betrokken bij het DNA-proces.

Andere landen die een DB Verdachten hebben, hebben specifieke wettelijke regels over opnamecriteria en verwijdercriteria in een DB Verdachten, zoals het type misdrijf, de maximumstraf of termijnen waarbinnen het profiel moet worden verwijderd (ENFSI, 2016). Voor de Belgische wet zijn er twee bedenkingen die niet expliciet werden geregeld, aangezien er niet werd gekozen voor een DB Verdachten. De eerste heeft betrekking op het verwijderen van een profiel van een verdachte bij een verandering van de hoedanigheid van de verdachte tijdens de onderzoeksfase. De wet bepaalt dat profielen van verdachten gewist moeten worden op bevel van het openbaar ministerie zodra een beslissing betreffende het dossier in kracht van gewijsde is getreden. Eveneens kan de verdachte zelf bij vrijspraak of buitenvervolginstelling een verwijdering van zijn profiel vragen aan de Procureur des Konings (art. 13 “nieuwe DNA-wet”, 2011). Er wordt echter niet voorzien in een automatische verwijdering van het profiel van een verdachte wanneer deze verdacht was en een overeenkomst vertoonde binnen het dossier, maar uiteindelijk tijdens de onderzoeksfase onschuldig blijkt. Een tweede bedenking betreft het overdragen van het profiel naar de DB Veroordeelden. Een verdachtenprofiel mag worden overgezet naar de DB Veroordeelden bij een veroordeling voor een feit opgesomd in artikel 5 DNA-wet (1999) (Omzendbrief “DNA-wet”, 2013). Voor het opstellen van een profiel van een verdachte legt de wet echter geen beperkingen op wat betreft het type

misdrijf. Het profiel van een persoon die wordt verdacht en vervolgens veroordeeld voor een feit dat niet opgesomd staat in artikel 5 DNA-wet (1999), kan wettelijke gezien niet worden overgedragen naar de DB Veroordeelden. Het blijft bijgevolg bewaard in de DB Criminalistiek wat ons inziens opnieuw leidt tot het bestaan van een cryptische DB Verdachten.

Uit cijfers van de DNA-databank blijkt dat tussen 2014 en 2016 ruim 5000 verdachtenprofielen werden overgemaakt, waarvan er ongeveer 2000 werden opgeslagen in de DB Criminalistiek. Hiervan werd bijna 25% overgedragen naar de DB Veroordeelden. De overige profielen zitten ofwel nog in de DB Criminalistiek, ofwel werden deze gewist. Het is evenwel mogelijk dat zij behoren tot een lopend dossier en later nog worden overgezet naar de DB Veroordeelden of worden gewist.

7. GECENTRALISEERD BEHEER VAN DE PERSOONSGEGEVENS GEKOPPELD AAN DE REFERENTIEPROFIELEN

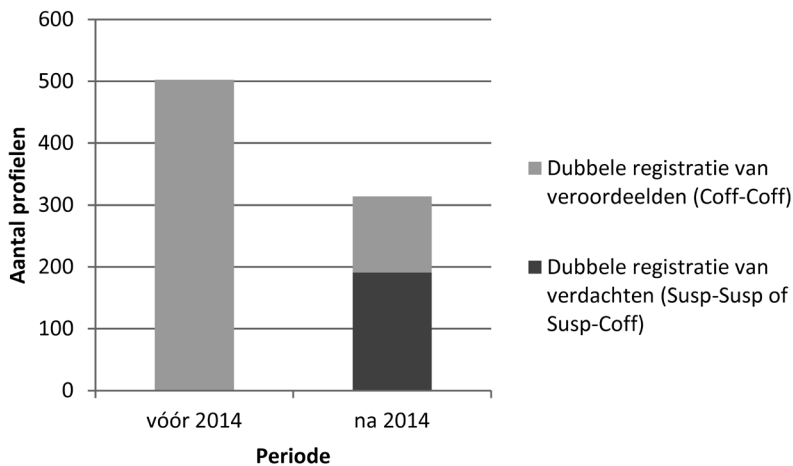
De bescherming van persoonsgegevens van de betrokkene bij een DNA-onderzoek heeft vanaf de oprichting van de DNA-wet een belangrijke rol gespeeld. Referentieprofielen werden steeds voorzien van een codenummer waarmee het profiel gekoppeld kon worden aan een identiteit. Doorheen het opsporings- en gerechtelijk onderzoek werd steeds gebruik gemaakt van dit nummer zodat de beheerder van de DNA-databank niet op de hoogte was van de identiteit van de betrokkene. De verwerking van deze codenummers vond echter niet gecentraliseerd plaats, maar op het niveau van het arrondissement. Van personen die in verschillende arrondissementen werden verdacht of veroordeeld, werd het profiel bijgevolg meermaals opgesteld en bereikte het ook meermaals de DNA-databank (MvT, *Parl. St. Kamer* 2010-11, nr. 53-1504/001, 10; NICC DIS, 2015).

Om efficiënter en kostenbesparender te werken, werd deze procedure aangepast (MvT, *Parl. St. Kamer* 2010-11, nr. 53-1504/001, 10). De nieuwe wet voorzag in de oprichting van een centrale dienst op het niveau van het Openbaar Ministerie (art. 12 “nieuwe DNA-wet”, 2011). De oprichting van deze dienst liet echter op zich wachten waardoor de nationale DNA-cel, eerst tijdelijk, maar daarna definitief, werd georganiseerd binnen het federaal parket (“Wet DNA-databank Intervenanten”, 2017).

De nationale DNA-cel staat in voor het beheer van de DNA-codenummers van ieder persoon van wie een DNA-profiel werd opgesteld, zowel verdachten als veroordeelden, het beheer ervan, maar ook de uitwisseling van de informatie tussen de DNA-databank, de DNA-laboratoria en de magistraten (art. 12 “nieuwe DNA-wet”, 2011). Dergelijke centralisatie maakt het ook mogelijk om de DNA-codenummers te koppelen aan het APFIS-nummer (*Automated Palm and Fingerprint Identification System*) waardoor het gebruik van aliases kan worden opgespoord (MvT, *Parl. St. Kamer* 2010-11, nr. 53-1504/001,25).

Het is de taak van de magistratuur om na te gaan of het referentieprofiel van een persoon reeds is opgesteld aan de hand van een zogenaamde webapplicatie (Omzendbrief “DNA-wet”, 2013). Deze webapplicatie, waarin alle codenummers en identiteiten, evenals de koppeling met het APFIS-nummer, worden bewaard, wordt beheerd door de nationale DNA-cel. Indien het referentieprofiel nog niet gekend is in de webapplicatie, mag het worden opgesteld en doorgezonden naar de DNA-databank. Bij een overeenkomst van het referentieprofiel met een reeds opgeslagen profiel uit een ander dossier, zal de beheerder van de DNA-databank de kennisgeving naar de nationale cel sturen, die op zijn beurt een Pro Justitia toevoegt met de persoonsgegevens en deze doorstuurt naar de magistratuur.

Voor de praktische werking van de DNA-databank heeft deze wijziging niet veel veranderd. Wel merkt de beheerder een wijziging op in het aantal dubbele profielen dat de DNA-databank bereikt. In principe wordt ieder persoon slechts één keer opgenomen in de DNA-databank, maar in de praktijk wordt van eenzelfde persoon soms meerdere keren een staal afgenomen. Hierdoor bereikt hetzelfde profiel op basis van verschillende notitienummers de DNA-databank. Figuur 6 toont het aantal dubbele profielen in de DNA-databank. Een overeenkomst kan voorkomen tussen twee verdachten (Susp-Susp), tussen een verdachte en veroordeelde (Susp-Coff) of tussen twee veroordeelden (Coff-Coff). Ondanks de centralisatie van de gegevens bij de nationale DNA-cel, stelt de beheerder van de DNA-databank vast dat dubbele profielen nog steeds voorkomen bij zowel verdachten als veroordeelden. In 2015 wordt wel een daling vastgesteld, gevolgd door een stabilisatie in 2016. Voor de wetswijziging kwamen deze dubbele profielen voornamelijk voor wanneer de dader actief was in verschillende arrondissementen of wanneer hij gebruik maakte van aliassen. Door de centralisatie en de koppeling met het APFIS-nummer wordt aan deze gebreken echter tegemoet gekomen. Verder onderzoek zal daarom moeten nagaan hoe het komt dat dubbele profielen nog steeds voorkomen.

FIGUUR 6: AANTAL DUBBELE PERSOONSPROFIELN (VERDACHTEN EN VEROORDEELDEN) IN DE DNA-DATABANK PER JAAR (BRON: NICC DIENST DIS)

8. AUTOMATISERING VAN DE INTERNATIONALE UITWISSELING

Bij de oprichting van de DNA-wet in 1999 was het automatisch internationaal uitwisselen van DNA-profielen nog niet aan de orde. Bij een vermoeden van een internationale link werd via een rechtshulpverzoek aan het desbetreffende land gevraagd of het profiel bij hen gekend was. Dit betrof een specifieke vergelijking van één profiel met de gehele buitenlandse DNA-databank. In 2005 werd echter het verdrag van Prüm ondertekend door zeven Europese landen (Duitsland, Spanje, Frankrijk, Luxemburg, Oostenrijk, Nederland en België). Dit verdrag definieert de automatische uitwisseling van DNA-profielen, vingerafdrukken en kentekenregistratiegegevens in de strijd tegen grensoverschrijdende criminaliteit, terrorisme en illegale migratie. In 2008 werd het verdrag omgezet in Europese wetgeving (Besluit 2008/615/JBZ en 2008/616/JBZ). Hierdoor zijn niet enkel de landen die het verdrag van Prüm ondertekende, maar alle 27 Europese lidstaten gebonden aan de inhoud van het

verdrag (BERNASCO, LAMMERS, & VAN DER BEEK, 2016; PRAINSACK & TOOM, 2013). Ook Liechtenstein, Zwitserland, Noorwegen en IJsland nemen deel aan deze gegevensuitwisseling (NICC DIS, 2015).

Met de nieuwe DNA-wet werd de Belgische wetgeving in overeenstemming gebracht met deze Europese wetgeving en werd er uitvoering gegeven aan dit verdrag (Besluit 2008/615/JBZ; Besluit 2008/616/JBZ; MvT, *Parl. St. Kamer* 2010-11, nr. 53-1504/001, 11). DNA-profielen worden op automatische wijze vergeleken op basis van een door de Europese Raad genoemde hit/no hit principe, wat kan leiden tot verdere communicatie tussen landen in het geval van een overeenkomst (TAVERNE & BROEDERS, 2015). De raadpleging van de DNA-databanken verloopt via nationale contactpunten (meestal de beheerder van de DNA-databank), de dienst DIS van het NICC voor België. De verdere communicatie in geval van een overeenkomst verloopt via de rechtshandhaving autoriteiten (NICC DIS, 2015; TAVERNE & BROEDERS, 2015).

Voor de beheerder van de DNA-databank is dit één van de grootste veranderingen. Om deel te kunnen nemen aan de Prüm uitwisseling moest iedere lidstaat de DNA-profielen in zijn DNA-databank, die voldoen aan de Prüm opnamevoorwaarden, toewijzen aan een (virtuele) nationale Prüm-databank (TAVERNE & BROEDERS, 2015). Ieder land beslist zelf welk type profielen (sporen-, veroordeelden-, verdachtenprofielen, enz.) uit hun DNA-databank ter beschikking worden gesteld voor uitwisseling. Alle zuivere sporenprofielen die niet gekoppeld zijn aan een persoon in de DNA-databank worden uitgewisseld (NICC DIS, 2015). Vervolgens zendt een land al zijn sporenprofielen naar het land waarmee wordt uitgewisseld in een zogenaamde massieve uitwisseling (TAVERNE & BROEDERS, 2015). Deze sporenprofielen worden vergeleken met de gehele DNA-databank van dat land, zowel sporen- als referentieprofielen. Op haar beurt stuur deze lidstaat al haar ongeïdentificeerde zuivere sporenprofielen uit ter vergelijking met de gehele DNA-databank van de andere lidstaat. Na deze massieve uitwisseling worden nieuw opgeslagen profielen (niet-geïdentificeerde sporen en geregistreerde personen) dagelijks uitgewisseld met de deelnemende landen (TAVERNE & BROEDERS, 2015). Bij een match worden beide landen op geautomatiseerde wijze ingelicht, maar enkel het DNA-identificatienummer van de profielen wordt meegedeeld (TAVERNE & BROEDERS, 2015). Deze gegevens worden door de beheerder van de DNA-databank meegedeeld aan de magistraat, maar wanneer deze meer informatie wilt over het profiel, zoals identiteitsgegevens, informatie m.b.t. de feiten, enz. moet dit via een rechtshulpverzoek worden gevraagd aan de betrokken lidstaat (Omzendbrief “internationale uitwisseling”, 2015). Dit geldt eveneens voor de andere lidstaten die informatie willen over een Belgisch profiel (Omzendbrief “DNA-wet”, 2013, zoals gewijzigd door de Omzendbrief “DNA-wet”, 2017). Het is de taak van het Openbaar Ministerie om de match verder op te volgen via een rechtshulpverzoek (TAVERNE & BROEDERS, 2015).

De beheerder van de DNA-databank rapporteert dat er 25 000 niet-geïdentificeerde Belgische sporenprofielen en 34 000 Belgische persoonsprofielen werden vergeleken met 39 000 sporenprofielen en 200 000 persoonsprofielen in Nederland bij de massieve uitwisseling (NICC DIS, 2015). Bij de massieve uitwisseling met Frankrijk betrof dit 211 868 Franse sporenprofielen en 3 286 841 Franse persoonsprofielen. Dit grote aantal persoonsprofielen is te wijten aan het feit dat eenzelfde persoon meermaals geregistreerd kan worden in de Franse DNA-databank. Met Duitsland werden er tijdens de massieve uitwisseling 200 000 Duitse sporenprofielen en 800 000 Duitse personenprofielen uitgewisseld. Met Luxemburg waren dit ten slotte 2213 Luxemburgse sporenprofielen en 2628 Luxemburgse persoonsprofielen. Dit zijn echter geen absolute cijfers, aangezien het aantal profielen in de NDGDB voortdu-

rend verandert. Er komen steeds nieuwe profielen bij, terwijl andere worden gewist. Deze cijfers dienen daarom als leidraad en geven een idee van grootte orde.

De beheerder van de DNA-databank stelt dat er op basis van deze massieve uitwisseling 1745 matches werden bekomen met Nederland, 4287 met Frankrijk, 2934 met Duitsland en 341 met Luxemburg. De dagelijkse uitwisseling leverde op datum van 10/01/2017 nog 1407 extra matches op met Nederland, 3811 met Frankrijk, 904 met Duitsland en 72 met Luxemburg. Globaal zijn er 3152 matches met Nederland, 8098 met Frankrijk, 3838 met Duitsland en 413 met Luxemburg.

Een kleinschalig onderzoek van STAPPERS & RENARD (2015) toont de matches met Nederland en Frankrijk tussen augustus 2014 en maart 2015 (N = 1624) bijdragen aan 1064 dossiers. Het betreft vooral dossiers in Antwerpen, Hasselt, Tongeren en Turnhout. In Wallonië zijn de meeste matches terug te vinden in dossiers van Brussel en Luik. De matches hebben voornamelijk betrekking op feiten van 'diefstal met braak', 'diefstal met geweld of bedreiging' en 'feiten m.b.t. verdovende middelen'. Bij 65% van deze matches betreft het een overeenkomst tussen een Belgisch profiel (spoor of persoon) en een buitenlands persoon. Een nieuwe, meer uitgebreide studie is echter nodig om concrete uitspraken te doen over het aantal overeenkomsten dat tot hiertoe werd bekomen en de bijdrage hiervan aan het opsporings- of gerechtelijk onderzoek.

Bij de internationale uitwisseling worden profielen van verdachten enkel uitgewisseld als ze zijn opgeslagen in de DB Criminalistiek. Dit is enkel het geval wanneer er een overeenkomst is binnen het dossier waarin de persoon wordt verdacht of wanneer bij een eenmalige vergelijking een overeenkomst wordt gevonden in de DNA-databank. Bij het onderzoeken van grensoverschrijdende criminaliteit, geeft de beheerder aan, dat het wel belangrijk is hiermee rekening te houden. Het profiel van iemand die in België wordt verdacht, maar waarvan een link met Nederland wordt vermoed, wordt niet automatisch vergeleken met de Nederlandse DNA-databank. Enkel wanneer zijn profiel een overeenkomst vertoont met sporen verzameld in het Belgische dossier of met een profiel opgeslagen in de Belgische DNA-databank. Zonder overeenkomst wordt het profiel niet opgeslagen en bijgevolg ook niet internationaal vergeleken. Een specifieke vergelijking van dit profiel met een buitenlandse DNA-databank is, op basis van de aanwijzingen met het buitenland, wel mogelijk door middel van een rechtshulpverzoek aan het betreffende land.

9. CONCLUSIE

Na 10 jaar gebruik vond de Belgische wetgever het omwille van verschillende omstandigheden noodzakelijk de DNA-wet aan te passen. Het hoofddoel was een verbetering en vereenvoudiging van de procedure teneinde het gebruik van DNA-analyses in strafzaken efficiënter en effectiever te laten verlopen. Dit artikel bestudeerde de zeven belangrijkste wijzigingen van deze wet vanuit het standpunt van de beheerder van de Belgische DNA-databank en de gevolgen hiervan op de praktische werking van de DNA-databank.

In de eerste plaats wilde de wetgever een vaste en duidelijke termijn voor de verwijdering van profielen van veroordeelden. De nieuwe termijn van 30 jaar zorgt ervoor dat profielen met zekerheid worden verwijderd, wat vroeger niet het geval was, maar brengt anderzijds een aanpassing van de termijn met zich mee bij een her-veroordeling. De nadruk met betrekking tot de verwijdering van persoonsprofielen ligt daarnaast ook enkel op de veroordeelden. Wat betreft de bewaringstermijn van profielen van verdachten is er minder voor-

zien in een automatisering, aangezien er geen officiële DB Verdachten werd opgericht. Als de beheerder van de DNA-databank niet op de hoogte wordt gebracht door de magistraat, bij een in kracht van gewijsde gegane beslissing, en de verdachte vraagt niet zelf om de verwijdering van zijn profiel (bij vrijspraak of buitenvervolginstelling), blijft het profiel 30 jaar in de DB Criminalistiek opgeslagen.

Verder had de wetswijziging tot doel de procedure te automatiseren door onder meer profielen ambtshalve door te zenden van het DNA-laboratorium naar de DNA-databank. Dit teneinde de DNA-databank meer te voeden en optimaal te gebruiken. De beheerder van de DNA-databank stelt echter geen stijging vast in het aantal profielen in de DB Criminalistiek. Het voeden van de DNA-databank is van veel meer afhankelijk dan het louter doorzenden van profielen. Verzamelde sporen moeten in de eerste plaats geanalyseerd worden, een keuze van de magistraat die mede wordt beïnvloed door de kostprijs van een analyse in verhouding tot de feiten, de door de politie ingevulde tabel 14 en forensisch advies. Daarnaast worden daders voorzichtiger in het achterlaten van sporen (MACHADO & SILVA, 2014). De sporen die alsnog worden achtergelaten, bijvoorbeeld contactsporen, bevatten niet altijd voldoende DNA om een profiel te kunnen opstellen dat voldoet aan de technische voorwaarden om in de DNA-databank te worden opgenomen. Verder kan ook de vraag gesteld worden of het noodzakelijk is voor een DNA-spoor om de DNA-databank te bereiken teneinde te kunnen bijdragen aan het dossier. Sporen die bijvoorbeeld niet voldoen aan de technische opnamevoorwaarden van de DNA-databank, kunnen nog wel interessante informatie opleveren op het niveau van het DNA-laboratorium. Op basis van het bekomen DNA-profiel kan onder meer het geslacht van de dader bepaald worden of het aantal aanwezige daders, wanneer er meerdere profielen worden teruggevonden.

De DNA-wet werd eveneens in overeenstemming gebracht met de internationale regelgeving betreffende het uitwisselen van DNA-gegevens. De uitwisseling met de landen waarmee België momenteel operationeel is, verloopt vlot en leverde al veelbelovende resultaten op. De beheerder van de DNA-databank kan echter niet bepalen in welke mate deze matches met het buitenland ook effectief bijdragen aan het dossier, aangezien de magistraat een rechtshulpverzoek moet sturen aan het betrokken land teneinde meer informatie te bekomen.

Ten slotte moet vermeld worden dat de wetgever nog plannen heeft met betrekking tot de oprichting van nieuwe DNA-databanken die hier niet verder werden besproken, maar de praktische werking van de DNA-databank zeker zullen beïnvloeden. Ten eerste is er de oprichting van de DNA-databank Vermiste Personen waarin DNA-profielen van vermiste personen of ongeïdentificeerde stoffelijke resten en van bloedverwanten van vermiste personen zullen bewaard worden (Wet "DNA-gegevensbank Vermiste personen", 2013). Nadat de wet werd herwerkt en gewijzigd bij wet van 9 april 2017 is deze inwerking getreden op 14 mei 2017. Daarnaast werd er een DNA-databank Intervenanten opgericht ("Wet DNA-databank Intervenanten", 2017) die tot doel heeft contaminatie op te sporen die werd veroorzaakt door personen die beroepshalve tussenkomen bij het onderzoek (bv. politiemensen, artsen, enz.).

Deze initiatieven tonen aan dat de wetgever tracht het DNA-proces efficiënter te laten verlopen wat het gebruik en de effectiviteit van DNA-onderzoek alleen ten goede kan komen. Een focus die alleen gericht is op de efficiëntie heeft echter ongewenste effecten op de werking van de DNA-databank, zoals besproken in dit artikel en deze mogen niet uit het oog worden verloren.

REFERENTIES

Literatuur

- BOND, J. W., PHIL, D., & HAMMOND, C. (2007). Value of DNA evidence in detecting crime. *Journal of Forensic Sciences*, 52(1), 128–136.
- DE GREEF, C. (2008). Genetische identificatie. In P. BOEL, V. DE CLOET, J. DE KINDER, J. MAHIEU, & D. VAN VARENBERGH (Eds.), *Handboek forensisch onderzoek: de mogelijkheden van het forensisch onderzoek* (pp. 135–156). Brussel: Politeia.
- DE KINDER, J., & VANVOOREN, V. (2013). De nieuwe wet op het DNA-onderzoek in strafzaken. *Politiejournaal*, 2013(4), 7–13.
- ENFSI DNA WORKING GROUP. (2016). *DNA-database management review and recommendations*. Verkregen op 7 september 2017, via http://www.enfsi.eu/sites/default/files/documents/final_version_enfsi_2016_document_on_dna-database_management_o.pdf
- HOME OFFICE (2009). *Keeping the right people on the DNA database. Science and public protection*. Verkregen op 10 mei 2017, via <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20100408151339/http://www.homeoffice.gov.uk/documents/cons-2009-dna-database/dna-consultation2835.pdf?view=Binary>
- JEFFREYS, A. J., WILSON, V., & THEIN, S. L. (1985). Individual-specific “fingerprints” of human DNA. *Nature*, 316(6023), 76–79.
- KAZEMIAN, L., PEASE, K., & FARRINGTON, D. P. (2011). DNA Retention Policies: The Potential Contribution of Criminal Career Research. *European Journal of Criminology*, 8(1), 48–64.
- MACHADO, H., & SILVA, S. (2014). “Would you accept having your DNA profile inserted in the National Forensic DNA database? Why?” Results of a questionnaire applied in Portugal. *Forensic Science International: Genetics*, 8(1), 132–136.
- MACHADO, H., SILVA, S., & CUNHA, M. I. P. DA. (2012). Multiple views of DNA surveillance: The surveilled, the surveillants and the academics. In G. WALLE, E. HERREWEGEN, & N. ZURAWSKI (Eds.), *Crime, security and surveillance: Effects for the surveillant and the surveilled* (pp. 179-194). Haia: Eleven International Publishing.
- NICC DIS. (2015). *Activiteitenverslag 2014 Nationale DNA-databanken*. Verkregen op 10 mei 2017, via <https://nicc.fgov.be/upload/images/ODcriminalistiek/dna-databank-jv-pub-nl-screen.pdf>
- PY, B. (2017). *L'utilisation des caractéristiques génétiques dans les procédures judiciaires. Etude de dix années de pratiques en Meurthe-et-Moselle (2003-2013)*. Nancy (France). Verkregen op 7 september 2017, via <http://www.gip-recherche-justice.fr/wp-content/uploads/2017/08/Rapport-final-GIP-V14.pdf>
- RENARD, B., DUBOCCAGE, L., JEUNIAUX, P., & VANVOOREN, V. (2013). Les banques nationales de données génétiques en Belgique. Un premier bilan de 10 ans d'activité. *Revue de Droit Pénal et de Criminologie*, 2013, 927–961.
- RENARD, B., VAN RENTERGHEM, P., & LERICHE, A. (2000). Bespreking van de wet betreffende de identificatieprocedure van DNA. *Vigiles: Tijdschrift Voor Politierecht*, 6(4), 120–132.
- SANTOS, F., MACHADO, H., & SILVA, S. (2013). Forensic DNA databases in European countries: is size linked to performance? *Life Sciences, Society and Policy*, 9(1), 12.
- STAPPERS, C., DE MOOR, S., GALLALA, I., JEUNIAUX, P. P. J. M. H., VANVOOREN, V., & RENARD, B. (2016). DNA-databank veroordeelden: ethische kwesties en juridische keuzes. *FATIK. Tijdschrift voor Strafbeleid en Gevangeniswezen*, 33(149), 5–11.
- STAPPERS, C., & RENARD, B. (September 2015). *Evaluation of the operational benefits of Prüm*. Gepresenteerd op the PIES 2015 Conference on Forensic DNA Data Exchange, Brussels.
- TAVERNE, M. D., & BROEDERS, A. P. A. (2015). *The light's at the end of the funnel! Evaluating the effectiveness of the transnational exchange of DNA profiles between the Netherlands and other Prüm countries*. Paris Legal Publishers.

Wetgeving

- Besluit Raad EU nr. 2008/615/JBZ, 23 juni 2008 inzake de intensivering van de grensoverschrijdende samenwerking, in het bijzonder ter bestrijding van terrorisme en grensoverschrijdende criminaliteit, *Pb.L.* 6 augustus 2008, afl. 210, 1.
- Besluit Raad EU nr. 2008/616/JBZ, 23 juni 2008 betreffende de uitvoering van Besluit 2008/615/JBZ inzake de intensivering van de grensoverschrijdende samenwerking, in het bijzonder ter bestrijding van terrorisme en grensoverschrijdende criminaliteit, *Pb.L.* 6 augustus 2008, afl. 210, 12.
- Gerechtigd wetboek 10 oktober 1967, *BS* 31 oktober 1967.
- Omzendbrief DNA 19 december 2013 betreffende de identificatieprocedure via DNA in strafzaken (Omzendbrief “DNA-wet”). COL21/2013.
- Omzendbrief DNA 19 december 2013 betreffende de identificatieprocedure via DNA in strafzaken (herziene Omzendbrief “DNA-wet”) herziene versie van 8 juni 2017. COL21/2013.
- Omzendbrief 25 juni 2015 betreffende de Internationale uitwisseling van DNA-gegevens (Omzendbrief “internationale uitwisseling”). COL7/2015.
- Memorie van toelichting bij wetsontwerp houdende wijzigingen van het Wetboek van strafvordering en van de wet van 22 maart 1999 betreffende de identificatieprocedure via DNA-onderzoek in strafzaken, *Parl. St. Kamer* 2010-11, nr. 53-1504/001.
- Verdrag van Prüm tussen het Koninkrijk België, de Bondsrepubliek Duitsland, het Koninkrijk Spanje, de Republiek Frankrijk, het Groothertogdom Luxemburg, het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Oostenrijk inzake intensivering van de grensoverschrijdende samenwerking, in het bijzonder ter bestrijding van het terrorisme, de grensoverschrijdende criminaliteit en de illegale migratie van 27 mei 2005, *BS* 30 maart 2007.
- Wet 22 maart 1999 betreffende de identificatieprocedure via DNA onderzoek in strafzaken (DNA-wet), *BS* 20 mei 1999.
- Wet van 17 april 2002 tot invoering van de werkstraf als autonome straf in correctionele zaken en in politiezaken, *BS* 7 mei 2002.
- Wet 7 november 2011 houdende wijziging van het Wetboek van strafvordering en van de wet van 22 maart 1999 betreffende de identificatieprocedure via DNA onderzoek in strafzaken (nieuwe DNA-wet), *BS* 30 november 2011.
- Wet 21 december 2013 tot wijziging van het Wetboek van strafvordering en van de wet van 22 maart 1999 betreffende de identificatieprocedure via DNA-onderzoek in strafzaken, met het oog op de oprichting van een DNA-gegevensbank “Vermiste personen”, *BS* 30 januari 2014.
- Wet 9 april 2017 tot wijziging van de wet van 21 december 2013 betreffende de oprichting van de DNA-gegevensbank “Vermiste personen”, *BS* 4 mei 2017.
- Wet 17 mei 2017 tot wijziging van het Wetboek van strafvordering en van de wet van 22 maart 1999 betreffende de identificatieprocedure via DNA-onderzoek in strafzaken, met het oog op de oprichting van een DNA-gegevensbank “Inter-venanten” (Wet DNA-data-bank Intervenanten), *BS* 31 mei 2017.
- Wetboek van strafvordering 17 november 1808, *BS* 27 november 1808.
- Wetsontwerp houdende vereenvoudiging, harmonisering, informatisering en modernisering van bepalingen van burgerlijk recht en van burgerlijk procesrecht alsook van het notariaat, en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl. St. Kamer*, 2016-17, nr. 54-2259/001.
- Wetsvoorstel (R. LESPAGNARD & J.J. VISEUR) betreffende de identificatieprocedure via genetische analyse in strafzaken, *Parl. St. Kamer*, 1996-97, nr. 1047/2.
- Wetsvoorstel (F. DE MAN, G. ANNEMANS, B. SCHOofs & P. LOGGHE) tot uitbereiding van de regeling van de verplichte DNA-afname bij bepaalde groepen van veroordeelden, *Parl. St. Kamer* 2010-11, nr. 1095/001